

СТАНОВИЩЕ

от доц. Катя Койчева Вангелова, дб

по конкурс за заемане на академичната длъжност „Професор”,
Област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт”, професионално
направление 7.1 „Медицина”, специалност „Социална медицина и здравен
мениджмънт”, обявен в ДВ бр.99 от 26.11.2021 г., за нуждите от отдел „Психично
здраве“, дирекция „Психично здраве и превинция на зависимостите“,
Национален център по общественото здраве и анализи

В установения срок документи за участие в конкурса е подал един кандидат доц.
д-р Христо Русков Хинков, дм, директор на Национален център по общественото здраве и
анализи, който е допуснат за участие в конкурса.

I. Квалификация и професионално развитие

Христо Русков Хинков е роден на 25 март 1953 г. През 1980 г. завършва висше
медицинско образование - лекар в Медицинска академия – София. През 1987 г.
придобива медицинска специалност Психиатрия, а през 2002 г. завършва магистърска
програма по здравен мениджмънт в Бургаски държавен университет. През 2011 г.
придобива образователна и научна степен „Доктор“ след защита на дисертационен труд
на тема „Психично-здравни услуги в България – наличност, достъпност, обрщаемост,
ефективност“ по научна специалност „Социална медицина и организация на
здравеопазването и фармацията“. Има няколко продължителни обучения в Европейски
страни, САЩ и Япония. През 2013 г. Хинков печели конкурс за академична длъжност
доцент в НЦОЗА.

Трудовата дейност на доц. Христо Хинков започва като общопрактикуващ лекар
в Общинската болница в гр. Ботевград, в периода 1983-1987 работи като ординатор
психиатър в Държавна психиатрична болница, гр. Нови Искър. От 1987 до 1988 г. доц.
Хинков заема длъжност научен сътрудник в МА, Университетска психиатрична клиника,
Сектор по наркомании, а в периода 1988 -1997 работи като началник психиатричен
консултативен кабинет „Спешни психиатрични състояния със соматични усложнения,
суицидни опити, кризисни интервенции“ в УМБАЛСМ Пирогов. През периода 1997 –
1999 Хинков работи в Министерство на здравеопазването на длъжност началник отдел
„Проекти, програми и международно сътрудничество“, 1999 – 2001 в НЗОК, Централно
управление, Национално здравно осигуряване на длъжност зам. директор „Човешки
ресурси и обучение“, а от 2001 до 2008 г. на длъжност гл. експерт в НЦОЗА в област
„Психично здравна политика, програми и проекти“. От 2008 г. Хинков е началник на
секция „Глобално психично здраве“ в НЦОЗА, а в периода 2009 – 2011 г. и зам. директор
на НЦОЗА. От 2011 до 2014 г. той е началник на сектор „Психично здраве“ и координира

Национални програми, проекти, международно сътрудничество в областта на психичното здраве. От 2014 г. до сега доц. Хинков е Директор НЦОЗА.

Доц. Хинков е ръководител на повече от 20 проекта по различни теми в областта на здравеопазването, водещ изследовател е за България в Световно изследване на психичното здраве, ръководено от СЗО и университетите в Харвард и Мичиган. Доц. Хинков има значителен управленски опит като заместник директор на НЗОК, заместник директор и директор на НЦОЗА. Член е на бордове на две областни лечебни заведения в София и Русе. Член е на работни групи по изработване на Закон за здравно осигуряване, Закон за лечебните заведения, Закон за здравето, Закон за професионално съсловните организации, участва в изработването и на редица подзаконовни нормативни актове. Доцент Хинков е председател и член на комисии за акредитация на лечебни заведения и психиатрични стационари.

Доц. Хинков е член на инициативния комитет за възстановяването на Българския лекарски съюз (БЛС) от 1989 г., в продължение на няколко години участва в ръководството на БЛС. Член е на Българската психиатрична организация, Български Колегиум Частна психиатрия, координатор е по психично здраве на Здравната мрежа за Югоизточна Европа.

Доц. Хинков владее писмено и говоримо английски и руски.

Представените материали и документи по конкурса от доц. Христо Хинков напълно съответстват на изискванията за заемане на академичната длъжност „Професор“, посочени в ЗРАСРБ и Правилника за реда и условията за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НЦОЗА.

II. Научно-изследователска дейност

Доц. д-р Хинков, дм има 49 публикации след придобиване на академична длъжност „доцент“. Основната част от публикациите на доц. Хинков са в престижни научни издания - 40 оригинални статии в чужди списания, значителна част от тях с импакт фактор; H index = 22 по Web of Science и 24 по Scopus към 10.03.2022 г. Публикациите след придобиване на академична длъжност „доцент“ са разпределени както следва:

- ✓ Хабилитационен труд – 1 брой (**Българската тревожност**, Монография, изд. Контекст, София 2022, ISBN 978-954-8361-34-7);
- ✓ Публикации в чужди реферирани и индексирани списания, болшинството с импакт фактор – 40 (BMC Psychiatry, Bipolar Disorders, Psychological Medicine, Depression and Anxiety, Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology, JAMA Psychiatry, British Journal of Psychiatry, World Psychiatry, The Lancet Psychiatry и др.);
- ✓ Публикации в реферирани и индексирани български списания – 5 (Психично здраве, Българско списание за обществено здраве, Социална медицина);
- ✓ Глава в книга – 1 (Trauma and posttraumatic stress disorder: global perspectives from the who world mental health surveys in Motor Vehicle Collisions);
- ✓ Публикации в нереперирани списания и сборници – 2.

Върху публикациите доц. Хинков са отбелязани 2463 цитирания (Web of Science за периода 2014-2021 г.).

Представени са общо 68 участия в национални и международни научни форуми, 9 след академична длъжност доцент, предимно доклади на престижни международни и национални форуми, на някои от които доц. Хинков участва и като модератор, а някои се провеждат периодично.

Основните **научни приноси** на трудовете на доц. Хинков за периода 2014-2021 г. са в следните области:

Епидемиология на психичните разстройства и изследване на психосоциалните детерминанти на психичната болест

Научните приноси в тази област имат високата степен на научна представителност, видимо от цитиранията, като за първи път в България е проведено значимо епидемиологично изследване в рамките на ЕПИБУЛ на тревожните, депресивните, реактивните и афективните разстройства, които обикновено се свързват със стрес и неблагоприятни събития в живота, и са определени относителните дялове на различните нозологични единици включени във въпросника. За първи път у нас е установено, че честите психични разстройства заемат значителен дял сред българската популация – около 19%, което означава, че всеки пети българин е страдал някога през живота си от една или повече от включените във въпросника нозологични единици, като най-разпространеното често психично разстройство е тревожното (11.4%), последвано от разстройства на настроението и употреба на психоактивни вещества, с известна вариация на честота във възрастов аспект. Важен принос имат данните за коморбидност, като 5.4% от лицата имат по две заболявания, а 1.9% - 3 и повече от 3 заболявания. Интерес представляват данните относно висока честота на няколко психични заболявания, за разпространението на които липсва информация в страната до тогава, като посттравматично стресово разстройство (ПТСР), разстройство с тревога от раздяла и разстройство на контрола върху импулсите, както и на дистимия, поради тежестта на протичане на заболяването при регистрираните случаи. (Публикации № 1, 2, 7, 9, 10, 13, 14, 20, 22, 24, 26, 40, 44, 45)

Значим е приносът на доц. Хинков по отношение на терапията на честите психични разстройства (депресия, генерализирана тревожност, ПТСР), като са очертани проблеми, свързани с търсене на медицинска помощ и използваемост на психичноздравните служби. От изключително важно значение е въвеждането на качествени характеристики на медицинската помощ, т.н. *минимално адекватно лечение*, както по отношение на фармакотерапията, така и на психотерапията. Най-често получават медицинско лечение хората с паническо разстройство, следвани от тези с дистимия с депресивен епизод и посттравматично стресово разстройство. Два-три пъти по-рядко получават лечение хората с генерализирана тревожност и фобии и рядко хората с разстройства с употреба на субстанции. (Публикации № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 13, 16, 17, 18, 22, 28, 34, 35)

Съществен е приносът на кандидата във връзка с различни аспекти от етиологията на психичните разстройства, факторите на средата, травматични събития през живота и нарушения в социалното функциониране. Интерес представляват данните за относителната тежест на ПТСР и причините за появата им. По отношение на последните с водещо място са стресови събития в семейството и близкото обкръжение на

респондента /57.8%, от които 32% свързани със смърт и 26.7% със събития в близкото обкръжение/; 17.4 % на катастрофи; 9.8% на физическо насилие. От последния клас физическото насилие от съпруг или интимен партньор въпреки ниската си честота от 1.4% е с висок потенциал за болестност поради голямата си продължителност. Приносен характер има анализът на психологичните и социодемографски предиктори за развитие на ПТСР, както и превенцията на зависимостите пред вид ефекта им върху болестността и смъртността. Специално внимание е обърнато на свързаните с война травми и риска за влошаване на психичното здраве, включително в дългосрочен план. (Публикации № 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 23, 25, 26, 27, 32)

Сравнителен анализ на епидемиологични бази данни

Значим принос е, че ЕПИБУЛ 1 с репрезентативната си извадка дава възможност да се правят съпоставки на болестността с други страни включени в Световно изследване на психичното здраве и да се направи реална оценка на нуждите от психична грижа и психиатрични служби и тяхната използваемост. Интерес представляват данните за болестността и предпоставките за това в страни с различен жизнен стандарт, страни с високи доходи и такива ниски/средни доходи, в определени региони, религиозност, междуполови и възрастови разлики в болестността и др. Важен аспект представлява сравнителния анализ на болестността във връзка с образованието, заетостта и социалноикономическия статус. (Публикации № 4, 7, 13, 20, 21, 22, 24, 29, 31)

Съществен е приносът на кандидата за провеждане на второто национално представително епидемиологично проучване ЕПИБУЛ 2 (Програма VG07 „Инициативи за обществено здраве”, с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм и Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство) в периода 2016 – 2017 г. С използването на същия инструментариум проучването дава възможност за сравнителен анализ на епидемиологични данни за период от 10 години, като очертава динамика на леко понижение на болестността от чести психични разстройства, като пожизнената болестност е 14.5% и се свързва с нивата на стрес. Пожизнената болестност от чести психични разстройства е следната: Тревожни разстройства – 8.4%; Разстройства на настроението – 4.5%; Злоупотреба и зависимост от алкохол и наркотици – 4.7%, предимно от алкохол – 4.4%. Важен принос имат данните за коморбидност, като по отношение на тревожните разстройства се наблюдава повишаване на процента на съпътстващи тревожното разстройство допълнителни диагнози от 21.2% на 28%, което говори, че наред с основното тревожно разстройство се диагностицират и проявяват съпътстващи психични разстройства. (Публикации № 42, 44, 45)

Важен принос на кандидата е развитието на хипотезата относно реакцията на българската популация на стресогенни събития, представена в реабилитационен труд монографията „Българската тревожност“. Авторът, разглеждайки в исторически и философски контекст тревожността и въз основа на сравнителния анализ на две бази епидемиологични данни за тревожността в национален и международен план, представя хипотезата си за соматизация на тревожността, привеждайки данни както относно психичното здраве и психиатричната помощ, така и относно болестността и смъртността

от психосоматични заболявания. Авторът прави задълбочен анализ на детерминанти на психичното здраве, рискови фактори за здравето, състояние и управление на психиатричната и здравна помощ, включително в условията на пандемия. (Хабилитационен труд монография, „Българската тревожност“ изд. Контекст 2022, рецензенти проф. Г. Попов, МУ Варна и проф. В. Станчева Попкостадинова ЮЗУ Благоевград)

Научно-приложни приноси

Важен научно-приложен принос има извършеният анализ за предоставяне на психично здравни услуги в България, като правна рамка, системи за предоставяне на медицински и психичноздравни услуги, информационно и финансово обезпечаване (Публикации № 29, 30, 40).

Разработването на модел на мобилна психиатрия и извършеният анализ на въвеждане на мобилни екипи в амбулаторното обслужване на хората с психични разстройства в рамките на международен проект представляват научна база на концепцията за мобилна психиатрия в амбулаторна помощ, включена в плана за действие в последната стратегия за психично здраве (2020-2030 г.). Сериозен принос към научната обосновка на реорганизацията на психиатричното обслужване е изграждането на доказателствена база за прилагане на новите технологии при обслужването на страдащите от психични разстройства (Публикация № 39).

Интерес представлява извършен сравнителен анализ на психичното здраве и организацията на психиатричната помощ със страни от Централна и Източна Европа въз основа на консенсусни критерии и спецификите на организация на психиатричната помощ в различни страни и култури с акцент върху затрудненията в разработването на цялостна концепция и план за реформа на психиатричната система в България (Публикации № 19, 21).

Изключително голям с практически и научно-организационен характер е приносът на кандидата по отношение на здравната политика и здравната реформа с основна роля и участие в разработване на Националната стратегия за психично здраве и План за действие за 10 годишен период (Публикация № 42).

Важен е приносът на кандидата за превенция на суицидното поведение сред българските граждани, като в рамките на проект финансиран от Норвежки финансов механизъм е изградената електронна система за събиране на данни не само за осъществените суицидни действия, но и за суицидните опити, което е много важна основа за изграждане на адекватна превантивна стратегия. Това нарежда страната ни сред страните в ЕС с добри практики в това отношение. Данните показват, че коморбидността на афективните и тревожните разстройства с други заболявания е силен предиктор за суицидни намерения (Публикация № 45).

Приносен характер имат данните относно неработоспособността при психични заболявания и загубените дни в неработоспособност поради здравословни проблеми с акцент върху психична симптоматика, за първи път у нас въз основа на толкова обширен статистически доказателствен материал. Проучването дава по-пълна картина защото

включва не само дните в отпуска по болест, но всички дни на неработоспособност, и показва особеност на българското поведение при търсене на професионална помощ в посока на соматични специалисти – невролози, ОПЛ и др., обяснена едновременно с влиянието на стигмата по отношение на психичните разстройства и силната степен на соматизация на психични проблеми сред българския етнос (Публикация № 44).

Актуален научно-приложен принос е свързан с оценка на влиянието на пандемията от COVID-19 върху психичното здраве на българите и анализа на новопоявилите се психични състояния, включително дългосрочните, и възможни пътища за справянето с тях. Важен аспект е и ефектът върху соматичното здраве (Публикации № 46, 47).

В рамките на проект Recover-e е извършен анализ на политиките и програмите за психично здраве, като ключови инструменти за определяне на стратегически приоритети, мерки за координация и намаляване на фрагментацията на услуги и ресурси в системата за психично здраве и действителното състояние на психиатричните услуги у нас (Публикации № 46, 47).

Сериозен е приносът на кандидата за създаването на екип от професионалисти, ангажирани в разработването и популяризирането на модерните концепции за психично здраве и психиатрична помощ, довел до създаване на дирекция по психично здраве и зависимости в рамките на НЦОЗА, без аналог в страната.

Важен е приносът на доц. Хинков като участник в Националната комисия за изработване на Здравната карта към МЗ (2012-2016) и участието на кандидата в Комисията по Оценка на здравните технологии (2016-2020).

III. Учебно-преподавателска дейност

Доц. Хинков е главен координатор на експертния съвет по медицинската специалност психиатрия към МЗ за периода 2019-2021. Лектор е на престижни форуми в областта на здравния мениджмънт и психичното здраве, като изнася лекции или пленарни доклади на научни прояви у нас и в чужбина.

Участва в създаване, внедряване и развитие на виртуални информационно-образователни среди, системи и уеб базирани курсове като например обучение за ОПЛ, психолози и социални работници за ранно откриване на тревожност и депресии в първичната помощ в качеството си на ръководител на Проект „Подобри услуги за психично здраве“, Програма БГ07 „Инициативи за обществено здраве“.

Ръководител е на един защитил докторант и съръководител на още един, който също, е успешно защитил, както и на курсови и дипломни работи.

Доц. Хинков е член на Научния съвет на НЦОЗА, а за периода 2017-2018 и на Съвета на учените към Министъра на околната среда и водите, и Член на Изпълнителния съвет на „Националната научна програма Опазване на околната среда и намаляване на риска от неблагоприятни явления и природни бедствия“. Член е на научни журита за придобиване на степен „доктор“ и „доктор по науките“, рецензент на монография, рецензент на научно-изследователски проекти, дипломни работи и др.

Доц. Хинков е член в национални и международни научни дружества, вкл. в тяхното ръководство.

Член е на редколегията на две списания, Българско списание по обществено здраве и Психично здраве, гост редактор на сп. Международно списание по психично-здравни системи (International Journal of Mental Health Systems ISSN: 1752-4458).

Заклучение

Доц. Христо Русков Хинков, дм е единствен кандидат в конкурса за професор по научната специалност „Социална медицина и здравен мениджмънт“. Той се представя с научни публикации с много високи качествени показатели и приноси относно състоянието и детерминантите на психичното здраве и психиатричната помощ, които са високо оценени у нас и в чужбина със значителен брой цитирания от чужди изследователи. Доц. Хинков представя и хабилитационен труд, в който развива хипотеза за висока соматизация на тревожността. Значим е приносът на доц. Хинков за разработване на Национална стратегия за психично здраве на гражданите на Република България 2020-2030 и развитие на ново научно направление в НЦОЗА. Доц. Хинков е главен координатор на експертния съвет по медицинската специалност психиатрия към МЗ, лектор, ръководител на докторанти, член на научни журита и комисии.

Предвид качествата и значението на научната продукция на доц. Христо Русков Хинков считам, че той отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НЦОЗА за постигнати научни и научно-приложни резултати и предлагам на Уважаемите членове на Научното жури да изберат доц. Христо Русков Хинков за професор в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1 „Медицина“, специалност „Социална медицина и здравен мениджмънт“ за нуждите отдел „Психично здраве“, дирекция „Психично здраве и превенция на зависимостите“ при Национален център по обществено здраве и анализи.

10.03.2022 г.

Член на научно жури съгласно
заповед № РД-34/21.01.2022 г.:

Доц. Катя Вангелова, дб